

הַלְנַתָּא לְמַשִּׁיחָא בְדַף הַיּוֹמִי

מַסְכַּת יוֹמָא

תּוֹכֵן

- א. וְכֹל כְּלֵי עֵץ הַעֲשׂוּי לְנַחַת אֵינוּ מִקְבֵּל טוֹמְאָה וְחוּצֵץ בְּפָנֵי טוֹמְאָה.....1
- ב. וְנִתְּנָוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אִישׁ עַל הַמְּזֻבָּח אֶף עַל פִּי שֹׂאשׁ יוֹרֶדֶת מִן הַשָּׁמַיִם מִצְוֶה לְהַבִּיא מִן הַהַדְיוּט.....2

דָּף כֵּא:

א. וְכֹל כְּלֵי עֵץ הַעֲשׂוּי לְנַחַת אֵינוּ מִקְבֵּל טוֹמְאָה וְחוּצֵץ בְּפָנֵי טוֹמְאָה

בְּטוֹמְאָת כְּלִים¹, כְּלֵי הַמַּחְזִיק כְּמוֹת שֶׁל מ' סָאָה (332 ל' לַגְר"ח נֶאֱחָ, 572 ל' לַחֲזו"א) אֵינוּ מִקְבֵּל טוֹמְאָה, מִכִּיּוֹן שֶׁלְעֵנִין טוֹמְאָת כְּלִים צְרִיךְ שִׁיחָא הַכְּלֵי דוֹמָה לְשֶׁק שִׁיחָא מִטְּלַטֵּל מִלֵּא וְרִיקָן, וְכֵלֵי שֶׁל מ' סָאָה אֵינוּ מִתְּלַטֵּל מִלֵּא מִפְּנֵי כּוֹבְדוֹ, וְאֵלּוּ הֵמ' סָאָה הֵם בְּדַבְּרָ לָהּ וּבִיבֵשׁ שְׁשִׁים סָאָה דֶּהֲגוֹדֵשׁ הוּי שְׁלִישׁ. אִוְלָם יֵשׁ כְּלִים שֶׁעַל אֶף שֶׁהֵם גְּדוֹלִים מְאֹרְבָעִים סָאָה הֲרִי הֵם טְמֵאִים².

וְהַכֵּלֵל הוּא כֵּךְ כְּלֵי עֵץ הַעֲשׂוּי לְנַחַת, כְּלוֹמֵר שֶׁהוּא עֲשׂוּי לְעַמּוּד עַל מְקוֹם אַחַד וְלֹא יִטְלַטְלוּהוּ תְּדִיר מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, כְּמוֹ שֶׁלַחַן שֶׁל מְקַדֵּשׁ אֵינוּ מִקְבֵּל טוֹמְאָה לֹא מִן הַתּוֹרָה וְלֹא מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים שֶׁאֵינוּ דוֹמָה לְשֶׁק שְׁמִטְלַטְלִין אוֹתוֹ.

אֵךְ כֹּל כְּלֵי עֵץ הַעֲשׂוּי לְהַתְּלַטֵּל מִלֵּא וְרִיקָן כִּשְׁק אֶפִּילוֹ הִיָּה מַחְזִיק מֵאָה סָאָה, וְאֶף עַל פִּי שִׁישׁ לוֹ שׁוֹלִיִּים הוֹאִיל וְאֵינוּ עֲשׂוּי לְנַחַת ה"ז מִקְבֵּל טוֹמְאָה דִּין תּוֹרָה כִּשְׂאָר כְּלֵי קִיבּוּל,

¹ כֹּל זֶה בְּעֶרְוֶךְ הַשּׁוֹלְחָן הַעֲתִיד הַלְכוֹת כְּלִים סִימָן קַפַּח סַעִיף א – ט

² וְהַכֵּי תֵּנִיא בַת"כ בַּפ' שְׁמִינִי: כְּלֵי עֵץ יִכּוֹל אֶף הַשִּׁידָה תִּיבָה וּמִגְדֵּל וְכו' שְׁמַחְזִיקִין מ' סָאָה וְכו' ת"ל מְכֵלֵי עֵץ וְלֹא כֹל כְּלֵי עֵץ, יִכּוֹל שְׂאֵנִי מוֹצִיא דְרָדוֹר עֲגֵלָה וְקַסְתוֹת מְלָכִים וְכו', ת"ל: כֹּל כְּלֵי עֵץ רִיבָה, וְמָה רֵאִית וְכו' ת"ל שֶׁק מָה שֶׁק מִטְּלַטֵּל בְּמִלּוּאוֹ אֶף אֲנִי מְרַבָּה דְרָדוֹר עֲגֵלָה וְכו' שֶׁהֵן מִטְּלַטְלִין בְּמִלּוּאוֹן, וּמוֹצִיא אֲנִי אֶת הַשִּׁידָה תִּיבָה וּמִגְדֵּל שֶׁאֵין מִטְּלַטְלִין בְּמִלּוּאוֹן וְכו', עַכ"ל הַת"כ. וְלִמְדוֹנוּ מִזֶּה שֶׁהַכְּלִים הַיְדוּעִים שְׁמִטְלַטְלִין אוֹתָן בְּגִדְלוֹתָן אֶף שֶׁהַטְּלִטּוֹל הוּא עַל יְדֵי שׁוּרִים מִקְבֵּלִין טוֹמְאָה, וְרַק בְּסַתֵּם כְּלִים כְּמוֹ שִׁידָה תִּיבָה וּמִגְדֵּל אֵין מִקְבֵּלִין טוֹמְאָה כְּשֶׁמַּחְזִיקִין מ' סָאָה מִפְּנֵי שֶׁאֵין דְּרַכָּן לְהַתְּלַטֵּל.

הַלְכָתָא לְמִשְׁיחָא בְדַף הַיּוֹמִי

מסכת יומא

כל כלי עץ שהוא סתם, אם היו לו שוליים לישוב עליהם על הקרקע כדי שלא יהא נוח להתגלגל והיה מחזיק ארבעים סאה בלח אינו מקבל טומאה כלל לא מן התורה ולא מדברי סופרים מפני שחזקתו שעשוי לנחת.

שולחנות שלנו הם מהכלים העשויים לנחת, ואינם מקבלים טומאה. בשונה משולחנות של זמן הגמ' שהיו קטנים והיו נותנין שלחן לפני כל אחד ואחד, שאינם עשויים לנחת ומקבלים טומאה.

ב. ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח אף על פי שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט

נאמר בפרשת צו (ויקרא ו, ו) "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה". נצטוו בזה הכהנים שתהיה בבית המקדש על המזבח החיצון – מזבח העולה, אש יוקדת, תמיד³. אפילו כאשר לא צריכים את האש לצורך הקרבנות⁴. ולרוב מוני המצוות ציווי זה בכלל מצות עשה⁵.

אף על פי שהיתה אש יורדת מן השמים, מצוה להביא אש מן ההדיוט להוסיף על האש שירדה מן השמים⁶.

³ רמב"ם תמידין ומוספין פ"ב ה"א

⁴ וז"ל החינוך (מצוה קלב) "והיא מצוה מיוחדת בפני עצמה, שמלבד מה שהיו צריכים לאש לצורך הקרבנות, היו נותנים אש על המזבח לשם מצוה זו". והרמב"ן עה"ת (שם ו ב) כתב שאף הפסוק (שם ה) "ובער עליה הכהן עצים בבוקר בבוקר", בכלל מצוה זו וז"ל "אש המזבח תוקד בו – יאמר שתוקד במזבח כל הלילה, כי מצוה ששימו ביום עצים הרבה כדי שלא יתאכלו לגמרי וכבה האש ממנו". ועיין לח"מ שם

⁵ רמב"ם עשה כמ, חינוך מצוה קלב, סמ"ג עשין קצא, ועי"ש בסמ"ג מנין המצוות בראש הספר שהביא את הפסוק "ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר", (ויקרא שם ה). וברס"ג עשה קכט, אזהרות ר' שלמה אבן גבירול – זוהר הרקיע לרשב"ץ עשה מו. ופורטו הלכותיו במשניות ובגמרא ביומא פ"ד, ובתמיד פ"ב. וברמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ב ה"א–ה"ה, ה"ז–ה"ט.

⁶ ועיין רבינו בחיי ויקרא פרשת ויקרא פרק א פסוק ז "וכתב הגאון רבינו סעדיה, בזה טעו נדב ואביהוא שחשבו כי מלת "ונתנו" פירוש ששימו אש מן החוץ על המזבח, ואינו כן, אבל מלת "ונתנו" הוא כלשון ובערו, שכן מצינו לשון נתינה שפירושו הבערה, והביא ראיה ממה שאמר חזקיה: (ישעיה לו, יט) "ונתון את אלהיהם באש". ועיין פענח רזא ויקרא פרשת שמיני "וא"ת למה נענשו והלא מצוה להביא אש מן ההדיוט, וז"ל דהיינו דוקא לאחר שירד אש מן השמים לפיכך כשהביאו אותו האש פגעה במ האש מן השמים ונשרפו בו". ועיין גור אריה "ובכל יום היו מביאים אש מן ההדיוט להוסיף על המערכה".

הַלְכָתָא לְמַשִּׁיחָא בְדַף הַיּוֹמִי

מַסְכַּת יוֹמָא

יש חולקים וסוברים שצריך את קיום האש רק כדי לספק משם אש למערכה הגדולה שבמזבח החיצון, שעליה מקריבים את הקרבנות⁷, ואין זה אלא הכשר מצוה להקרבת הקרבנות⁸, ונראה דלכן יש שלא מנו אותה כמצוה⁹.

הדלקת האש נחשבת כעבודה במקדש, ולכן צריך שתיעשה ע"י הכהנים. וצריך שיעשו אותה בכלי שרת כמו עבודת סדור שאר המערכות¹⁰.

יש שכתבו¹¹ שבית הניצוץ שהיה בנין בעזרה, שבבית המקדש, השני. היה נקרא כך על שם מדורה קטנה שהיו עושים בבית הניצוץ לשם קיום האש שעל המערכה, ונקרא בית הניצוץ כיון שהמדורה הזו היתה קטנה בניצוץ לגבי המדורה הגדולה שבבית-המוקד¹².

החינוך¹³ האריך בטעם המצוה וכתב שהקב"ה ציונו להבעיר אש במזבח, כדי להסתיר את הנס שהאש יורדת שם מן השמים¹⁴. ועוד הוסיף לבאר שהקב"ה ציוה להדליק אש תמיד על גבי המזבח חוץ מהאש שהיו צריכים בשביל הקרבנות. כיון שרצה הקב"ה שהאדם יעסוק באש בכל יום ועי"ז יתברך בענין האש שבו¹⁵. דהיינו שתתברך האש שבטבע שבאדם¹⁶. שתהיה בו בשלימות ובכמות שהוא צריך, לא פחות כדי שלא יחלש כוחו, ולא יותר כדי שלא ישרף¹⁷.

הדרן עלך שבעת ימים

⁷ רש"י יומא מה. ד"ה של, ועיי"ש ברש"י. וכ"כ הר"ש משנ"ן בתו"כ ויקרא שם. פי' הראב"ד לתמיד פ"ב. ריטב"א יומא שם. מאירי יומא לג ע"א ומה ע"א. ועי' תוס' יומא טו ע"ב ד"ה ואחת.

⁸ עי' לה"מ שם ה"ד

⁹ בה"ג ויראים, עיין בהקדמותיהם. ונראה שסוברים שמצוה זו בכלל מצות מעשה הקרבנות, וכחייב להבעיר באש את שאר המערכות שהיו על המזבח

¹⁰ מנ"ח שם

¹¹ בספר באר שבע ריש תמיד

¹² [ועיין בספר זכרון מנחם ריש תמיד שכתב שנקרא כך לפי שהניצוץ היו מנתזים עד שם מבית המוקד]. ודלא כרא"ש ריש תמיד שכתב שנקראת כך על שם שניצוץ השמש מנצצים באכסדרה, שהיתה פתוחה, והיתה בה אורה מרובה, וכדבריו כתב הראב"ד שם בשם ר' יצחק ב"ר ברוך

¹³ מצוה קלב

¹⁴ וכתב שנראה לו שבאמת האש היורדת לא היתה נראית בירידתה, כדי להסתיר את הנס. ורק כיום שמיני של מילואים [ויקרא ט', כ"ד] ואצל גדעון [שופטים ו', כ"א] ומנוח [שם י"ג, כ"ז] היתה נראית האש בירידתה. ועוד כתב שם שענין הסתרת הניסים הגדולים שהקב"ה עושה בטובו הגדול ידוע אצל כל חכם שהקב"ה עושה אותם תמיד באופן שיראה קצת כאילו הם נעשים בדרכי הטבע ממש או בקרוב לטבע, שהרי גם בנס קריעת ים סוף, שהיה נס מפורסם, כתוב [שמות י"ד, כ"א] "ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים", והמשכילים יבינו שהקב"ה עושה אותם בסתר "למעלת האדון ושפלות המקבל"

¹⁵ כיון שהאדם מתברך במעשים שהוא עוסק בהם ברצון בוראו, שהברכה מתפשטת במינה. כמו שהברכה מצויה בכל לחם חול מתוך עסקינו במצות לחם הפנים שהוא לחם קודש

¹⁶ שהאש היא ראש ארבעת היסודות שבאדם, וביסוד זה יתחזק האדם ויתנועע ויפעל, ולכן צריך בו ברכה ביותר

¹⁷ כדרך בני אדם שמתים בתוספת האש בהם יותר מדי והוא הקדחת. ובני אהרן הוסיפו באש מבלי שנצטוו [ויקרא י', א'], ולכן נוספה בהם אש ונשרפו [שם, שם כ"ז], כי לפי פעולת בני אדם יבוא עליו עונש, ואם יקיים את המצוה תנוח ברכת ה' בו

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא